

_ LINDA ELDER _

CẨM NANG TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO TRẺ EM

(Để giúp bạn tư duy ngày càng tốt hơn)

HOÀNG NGUYỄN ĐĂNG SƠN - *Chuyển ngữ*
BÙI VĂN NAM SƠN - *Hiệu đính*

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Cẩm nang **TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO TRẺ EM**

LINDA ELDER

HOÀNG NGUYỄN ĐĂNG SƠN - *Chuyển ngữ* | BÙI VĂN NAM SƠN - *Hiệu đính*

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc - Tổng Biên tập

ĐINH THỊ THANH THỦY

Chịu trách nhiệm bản thảo:

NGUYỄN THỊ LIÊN

Biên tập : **NGUYỄN THỊ LIÊN**

Sửa bản in : **NGUYỄN KIM MINH**

Trình bày : **HOÀNG TRUNG**

Bìa : **NGUYỄN NGỌC KHÔI**

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh

ĐT: 38225340 - 38296764 - 38223637 - 38256713 - 38247225 - 38277326

Fax: 84.8.38 222 726 - Email: tonghop@nxbhcm.com.vn

Sách online: www.nxbhcm.com.vn - Ebook: www.sachweb.vn

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 1

62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh ♦ĐT: 38 256 804

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 2

86 - 88 Nguyễn Tất Thành, Quận 4, Thành phố Hồ Chí Minh ♦ĐT: 39 433 868

In số lượng 3.000 cuốn. Khổ 10,5 x 13,5cm

Tại: Công ty Cổ phần in Khuyến học phía Nam

Trụ sở: 128/7/7 Trần Quốc Thảo, Quận 3, Thành phố Hồ Chí Minh

Xưởng in: Lô B5 - 8, đường D4, KCN Tân Phú Trung, xã Tân Phú Trung, Củ Chi, TPHCM

XNĐKXB: 2978-2016/CXBIPH/07-205/THTPHCM cấp ngày 07/9/2016

QĐXB số: 1244/QĐ-THTPHCM-2016 ngày 29/9/2016

ISBN: 9 7 8 - 6 0 4 - 5 8 - 5 6 6 3 - 5

In xong và nộp lưu chiểu Quý IV năm 2016.

LINDA ELDER

Cẩm nang
**TƯ DUY PHẢN BIỆN
CHO TRẺ EM**

HOÀNG NGUYỄN ĐĂNG SƠN - *Chuyển ngữ*
BÙI VĂN NAM SƠN - *Hiệu đính*

(Để giúp bạn
tư duy ngày càng
tốt hơn)

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

The Miniature Guide to Critical Thinking for Children - Cẩm nang Tư duy Phản biện cho trẻ em
Linda Elder

Copyright © 2005 Foundation for Critical Thinking

All rights reserved. *The Miniature Guide to Critical Thinking for Children, Second Edition...*

Bản quyền © 2005 thuộc về Quỹ Tư duy phản biện

Tất cả các phần đều đã được đăng ký bản quyền. *Cẩm nang Tư duy Phản biện cho trẻ em*,
bản in lần thứ 2...

Không phần nào trong xuất bản phẩm này được phép sao chép, lưu giữ, đưa vào hệ thống truy cập hoặc sử dụng dưới bất kỳ hình thức, phương tiện truyền tải nào: điện tử, cơ học, ghi âm, sao chụp, thu hình, phát tán qua hoặc dưới bất kỳ hình thức nào khác nếu chưa được sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh.

Ấn phẩm này được xuất bản tại Việt Nam theo hợp đồng chuyển nhượng bản quyền giữa Foundation for Critical Thinking, Mỹ và Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam.

BIỂU GHI BIÊN MỤC TRƯỚC XUẤT BẢN ĐƯỢC THỰC HIỆN BỞI THƯ VIỆN KHTH TP. HCM

Elder, Linda

Cẩm nang tư duy phản biện cho trẻ em / Linda Elder ; Hoàng Nguyễn Đăng Sơn chuyển ngữ ; Bùi Văn Nam Sơn hiệu đính. - T.P. Hồ Chí Minh : Nxb. Tổng hợp T.P. Hồ Chí Minh, 2016.

36 tr. ; 14 cm

Nguyên bản : The Miniature guide to critical thinking for children

ISBN 978-604-58-5663-5

1. Tư duy phê phán ở trẻ em . I. Hoàng Nguyễn Đăng Sơn. II. Bùi Văn Nam Sơn.
III. Ts. IV. Ts: The Miniature guide to critical thinking for children.

372.011 -- ddc 23

E37

ISBN: 978-604-58-5663-5

Lời Giới thiệu

Hãy “học cách học”...

“**A**pprendre à apprendre” (“học cách học”) là một khẩu hiệu nổi tiếng trong tiếng Pháp và không dễ... dịch, vì động từ “apprendre” trong tiếng Pháp dường như có cả hai nghĩa trong tiếng Anh: “to teach” và “to learn”! Không có sự tách bạch giữa “dạy” và “học”, vì vị trí của chúng đôi khi có thể thay thế cho nhau, hay nói ngắn, giữa chúng có một sự “vận động”. Sự vận động ấy chính là phương pháp.

Từ khi René Descartes viết quyển “*Các quy tắc hướng dẫn tư duy*” (*Règles pour la direction*

de l'esprit) năm 1628 và “*Luận văn về Phương pháp*” (*Discours de la Méthode*) năm 1637, khoa học và tư duy khoa học thật sự bước vào thời hiện đại, tức, ta không còn có thể suy nghĩ và làm việc như thể không có... Descartes được nữa! Gần bốn thế kỷ đã trôi qua với biết bao sự cải tiến và tinh vi hóa về phương pháp trên mọi lĩnh vực, nhưng mục tiêu của nó không thay đổi, đúng như Kant đã nói: “Ta không thể học triết học, mà chỉ có thể học cách triết lý” hay như lời của Albert Einstein: “Giá trị của một nền giáo dục (...) không phải là dạy và học được nhiều sự kiện mà là đào luyện cho tinh thần biết tư duy...”.

“*The Foundation for Critical Thinking*” (Quỹ Tư duy Phản biện) là một tổ chức học thuật, cung cấp nhiều “cẩm nang” về tư duy khoa học được biên soạn chặt chẽ, chặt lọc, ngắn gọn và thiết thực, đúc kết nhiều thành

tựu về phương pháp trên “mẫu số chung” là khuyến khích tư duy phân tích và phản biện, cùng với các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết, học tập và nghiên cứu một cách có thực chất, có chiều sâu và dễ dàng áp dụng vào cuộc sống.

Bộ sách **CẨM NANG TƯ DUY** này dành cho mọi độc giả, từ học sinh, sinh viên đến các giảng viên, các nhà nghiên cứu, doanh nhân, người đã đi làm cũng như quý phụ huynh... muốn nâng cao năng lực tư duy của mình. Học sinh, sinh viên có thể đọc cẩm nang như tài liệu tham khảo để học tốt các bộ môn; quý phụ huynh có thể sử dụng cẩm nang để vừa nâng cao năng lực tư duy của mình vừa giúp con em mình phát triển các kỹ năng tư duy cần thiết để học tốt; các giảng viên, nhà nghiên cứu có thể sử dụng cẩm nang để xây dựng tốt các chủ đề của

mình; người đã đi làm, doanh nhân... có thể áp dụng các kỹ năng, ý tưởng của cẩm nang vào công việc và cuộc sống.

Rất hoan nghênh và biết ơn Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh đã dịch và xuất bản bộ sách quý này đến bạn đọc Việt Nam.

BÙI VĂN NAM SƠN

Xin chào! Tôi là Fran đầu óc công bằng.

Tôi có tư duy tốt. Tốt bởi tôi thực hành. Tôi sẽ chỉ cho bạn thấy như thế nào!

Khi tôi bối rối, tôi đặt câu hỏi. Tôi cố làm cho rõ ra.

Khi có điều gì đó không có nghĩa với mình, tôi đặt câu hỏi. Tôi cố gắng tìm ra điều gì đó.

Tôi tư duy cho chính mình. Tôi không đề nghị bất kỳ ai tư duy giùm tôi.

Tôi viết quyển sách nhỏ này cũng là để giúp mình tư duy ngày một tốt hơn.

Ở mỗi trang tôi đều nêu lên một ý tưởng mạnh mẽ để giúp bạn trở thành một người tư duy tốt hơn.

Để tư duy tốt, bạn phải:

- 1) xác quyết rằng bạn muốn tư duy tốt.

2) thực hành sử dụng các ý tưởng trong sách này mỗi ngày.

Những người tư duy phản biện tư duy về chính tư duy của họ. Họ đào bới các vấn đề trong tư duy của mình. Họ thực hành tư duy giống như thực hành chơi bóng rổ hay bóng chày.

Tôi hy vọng bạn sẽ quyết định là một người tư duy phản biện. Nếu vậy, bạn sẽ học được nhiều, và cũng tận hưởng được nó.

Chúc may mắn!

Fairminded

Framo

T/B: Nhân đây, chắc chắn bạn sẽ cần giúp tìm hiểu một số ý tưởng trong cẩm nang hướng dẫn mini này. Giáo viên của bạn có thể giúp bạn tìm hiểu chúng bằng cách cho bạn các hoạt động để thực hiện và các ví dụ về cách sử dụng chúng.

Mục lục

- Một bức thư từ Fran đầu óc công bằng..... 7
- Gặp gỡ ba nhà tư duy..... 11
- Nancy ngây thơ..... 12
- Sam ích kỷ 13
- Fran đầu óc công bằng..... 14
- Tinh thần tư duy phản biện 16
- Sử dụng các chuẩn trí tuệ trong tư duy 18
- Tư duy rõ ràng..... 19
- Tư duy đúng đắn 20
- Tư duy có liên quan 21
- Tư duy lô gic 22
- Tư duy công bằng..... 23
- Các yếu tố của tư duy 24

- Tư duy về mục đích 25
- Phát biểu câu hỏi 26
- Thu thập thông tin 27
- Hãy theo dõi các suy luận của bạn..... 28
- Kiểm tra các giả định của bạn 29
- Làm rõ các khái niệm của bạn..... 30
- Hiểu góc nhìn của bạn..... 31
- Tư duy thấu suốt các hàm ý/các hệ quả 32
- Phát triển các đặc trưng trí tuệ..... 33

Ba loại nhà tư duy

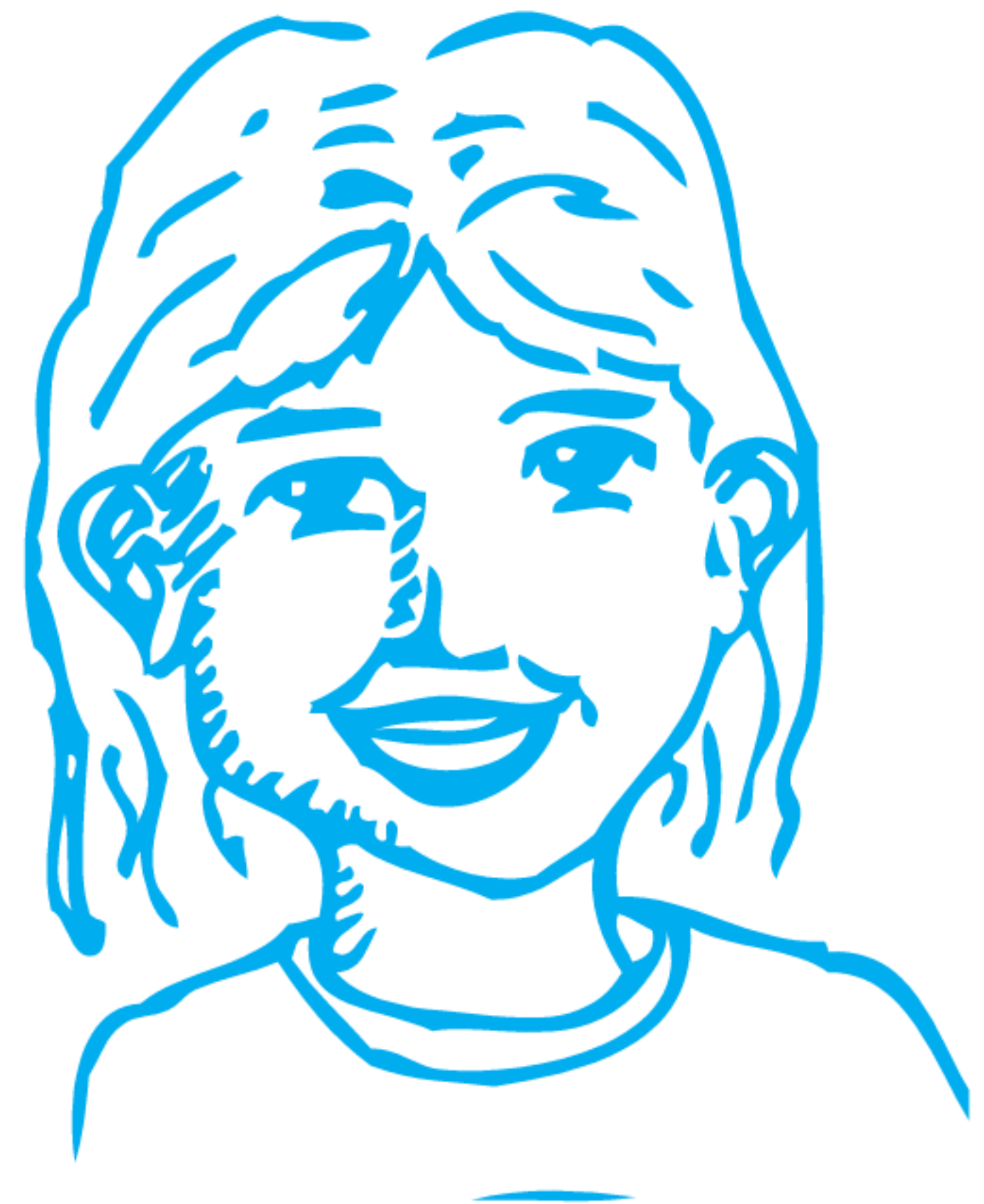
NANCY
ngây thơ

Cô ấy
chẳng
quan tâm
đến tư
duy của
mình.

SAM
ích kỷ

Anh ấy
tư duy tốt.
Nhưng
không công
bằng với
người khác.

FRAN
đầu óc
công bằng

Cô ấy
tư duy tốt.
Và công
bằng với
người
khác.

Nancy ngây thơ

“Tôi không cần tư duy! Tôi hiểu mọi điều mà không cần tư duy. Tôi chỉ làm khi có điều gì xảy đến với tôi. Tôi tin vào hầu hết những gì tôi thấy trên ti-vi.

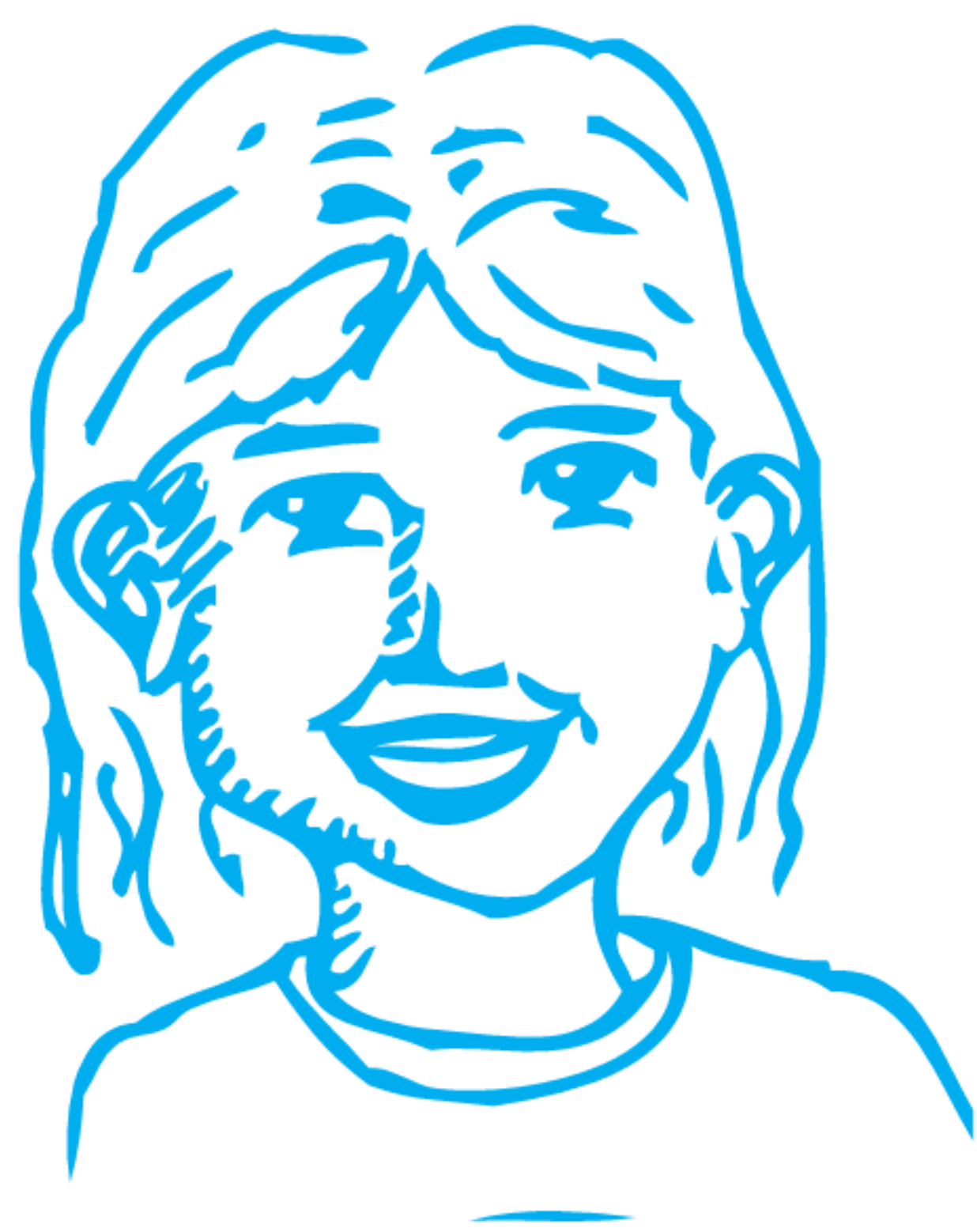
Tôi cũng không thấy lý do vì sao tôi phải đặt câu hỏi. Và tôi không cần lãng phí nhiều thời gian để cố tìm ra điều gì đó. Tại sao tôi phải vậy, khi ai đó sẽ tìm ra điều gì đó giúp tôi nếu tôi đợi đủ lâu? Chỉ cần nói “Tôi không thể” để khỏi phải làm quá nhiều việc. Bố mẹ và giáo viên của tôi chăm chút mọi thứ cho tôi khi tôi không thể tự chăm sóc mình. Ngày nọ, tôi gặp rắc rối với bài tập về nhà môn toán, và bắt đầu khóc, nên bố tôi làm bài tập cho tôi. Bố mẹ giúp tôi rất nhiều. Cách đó dễ dàng hơn. Tôi làm những gì tôi được bảo, im miệng và đi theo bất cứ điều gì mà bạn bè tôi quyết. Tôi không thích “nổi sóng”. Tư duy sẽ khiến bạn gặp rắc rối”.

Sam ích kỷ

“Tôi nghĩ quá trời! Nó giúp tôi bịp mọi người và lấy những gì tôi muốn. Tôi tin bất cứ điều gì mà tôi muốn tin. Tôi đặt câu hỏi với bất kỳ ai yêu cầu tôi làm điều mà tôi không muốn làm. Tôi tìm ra cách né được ba mẹ. Tôi tìm ra cách để khiến những đứa trẻ khác làm những gì tôi muốn chúng làm. Tôi thậm chí tìm ra cách để tránh phải tư duy nếu tôi muốn. Đôi khi tôi nói “Tôi không thể!” khi tôi biết tôi có thể nhưng tôi không muốn. Bạn có thể có được điều bạn muốn từ người khác nếu bạn biết cách để thao túng họ. Cũng như đêm nọ, tôi tìm ra cách thức đến 11 giờ, bằng việc tranh cãi với mẹ về giờ đi ngủ! Tư duy thật hữu ích vì nó giúp ta nói với mọi người điều họ muốn nghe. Tất nhiên, đôi khi điều họ muốn nghe là không đúng, nhưng điều đó chẳng sao cả bởi bạn chỉ gặp rắc rối khi

bạn nói cho mọi người điều họ không muốn nghe. Bạn có thể luôn bíp mọi người nếu bạn biết cách. Đoán xem, bạn thậm chí có thể bíp chính mình nếu bạn biết cách”.

Fran đầu óc công bằng

“Tôi tư duy rất nhiều. Nó giúp tôi học. Giúp tôi tìm ra điều gì đó. Tôi muốn hiểu ba mẹ và bạn chơi cùng. Thực tế, tôi thậm chí muốn hiểu chính mình và tại sao tôi làm việc gì đó. Đôi khi tôi làm những thứ mà tôi không hiểu. Thật không dễ để cố hiểu mọi người và mọi việc. Nhiều người nói một đằng và làm một nẻo. Bạn không thể luôn luôn tin vào những gì người khác nói. Bạn không thể tin rất nhiều điều bạn thấy trên ti-vi. Mọi người thường nói những điều này điều nọ không phải vì họ muốn nói chúng ra mà bởi họ muốn những điều

khác và đang cố làm vui lòng bạn. Tôi muốn biến thế giới thành nơi tốt đẹp hơn. Tôi muốn nó tốt đẹp hơn với mọi người, không chỉ cho tôi và bạn bè tôi. Để hiểu người khác thì bạn phải xem xét những điều đúng như họ làm. Bạn phải hiểu tình huống của họ và bạn sẽ cảm thấy ra sao nếu bạn là họ. Bạn phải đặt mình vào vị trí của họ. Buổi tối nọ, tôi tranh cãi với chị tôi vì chị muốn xem một chương trình ti-vi đang được chiếu cùng lúc với buổi diễn yêu thích của tôi. Tôi không muốn để chị ấy xem ti-vi cho đến khi tôi hiểu ra rằng chị cần xem chương trình đó để làm bài tập về nhà cho buổi lên lớp. Lúc ấy tôi biết rằng thật là không công bằng khi tôi khi tôi xem buổi biểu diễn, trong khi chị cần xem ti-vi để làm bài tập về nhà. Không dễ gì để công bằng. Ích kỷ và chỉ nghĩ đến mình thì dễ hơn nhiều. Nhưng nếu tôi không nghĩ đến những người khác, tại sao họ nên nghĩ đến tôi? Tôi muốn công bằng với những người khác bởi tôi mong đợi mọi người sẽ công bằng với tôi”.

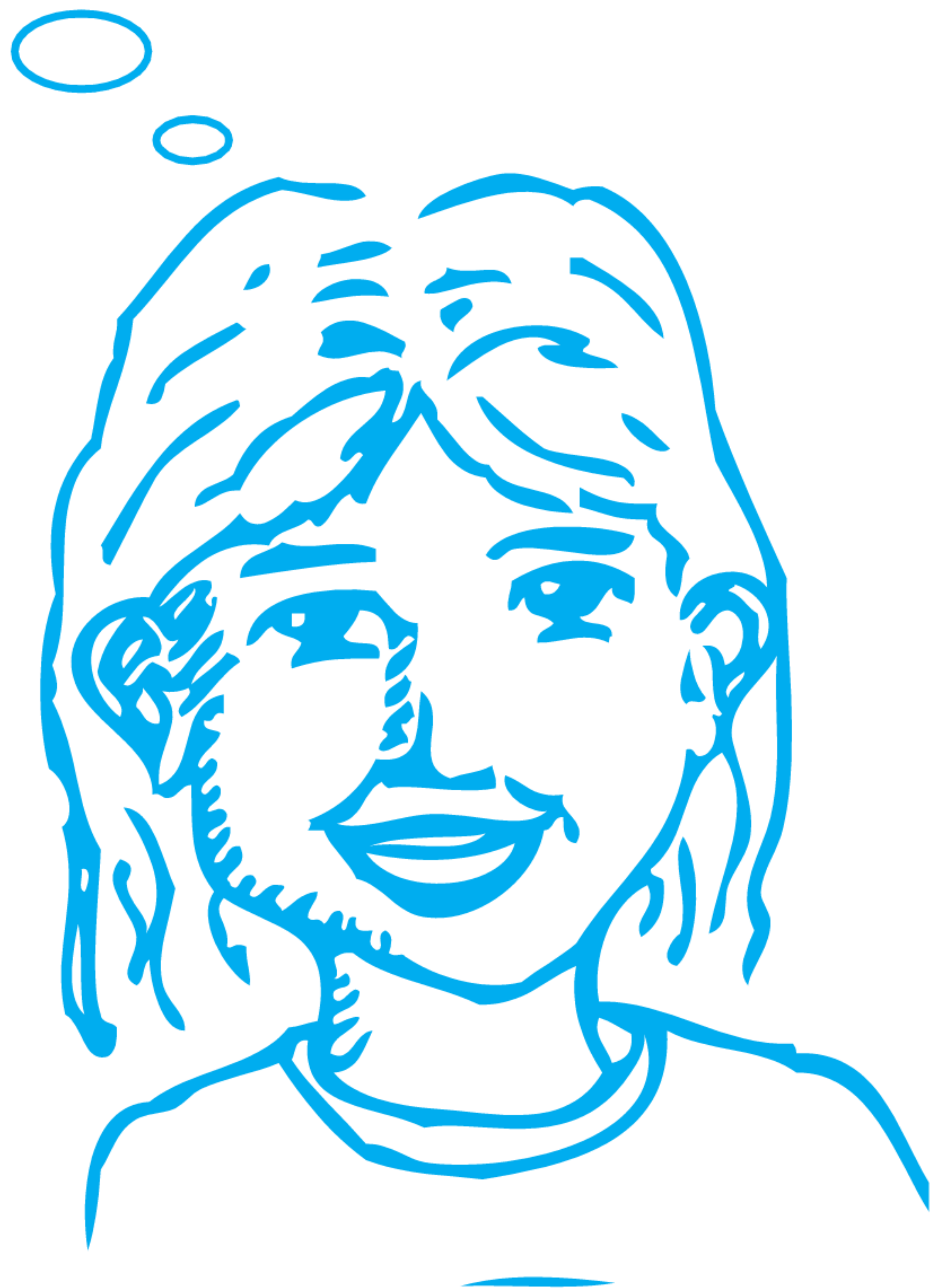
Những người tư duy phản biện tìm kiếm những cách tốt hơn để làm mọi việc

Luôn có
một cách tốt hơn
và tôi có thể
tìm ra nó.

Những người tư duy phản biện tin vào sức mạnh của đầu óc họ

Tôi có thể
tìm ra bất kỳ
điều gì mà tôi cần
tìm ra.

**Tôi sử dụng các
chuẩn trí tuệ để tư duy tốt
hơn. Đây là một số chuẩn
trí tuệ quan trọng nhất.**

Tư duy rõ ràng!

- Bạn có thể trình bày điều bạn muốn không?
- Bạn có thể cho ví dụ?

Tư duy đúng đắn!

- Bạn có chắc nó là đúng chứ?

Tư duy có liên quan!

- Nó có liên quan đến những gì chúng ta đang tư duy không?

Tư duy có lô gic!

- Nó có hoàn toàn ăn khớp với nhau không?

Tư duy công bằng!

- Bạn có xem xét cách bạn cư xử sẽ khiến người khác cảm thấy thế nào không?

Tư duy rõ ràng

(Đừng làm cho mọi người
nhầm lẫn.)

Chúng ta nhầm lẫn khi chúng ta không tư duy rõ ràng. Chúng ta chỉ tư duy rõ ràng khi chúng ta hiểu được:

- Chúng ta đang nói gì,
- Chúng ta đang nghe gì, hay
- Chúng ta đang đọc gì.

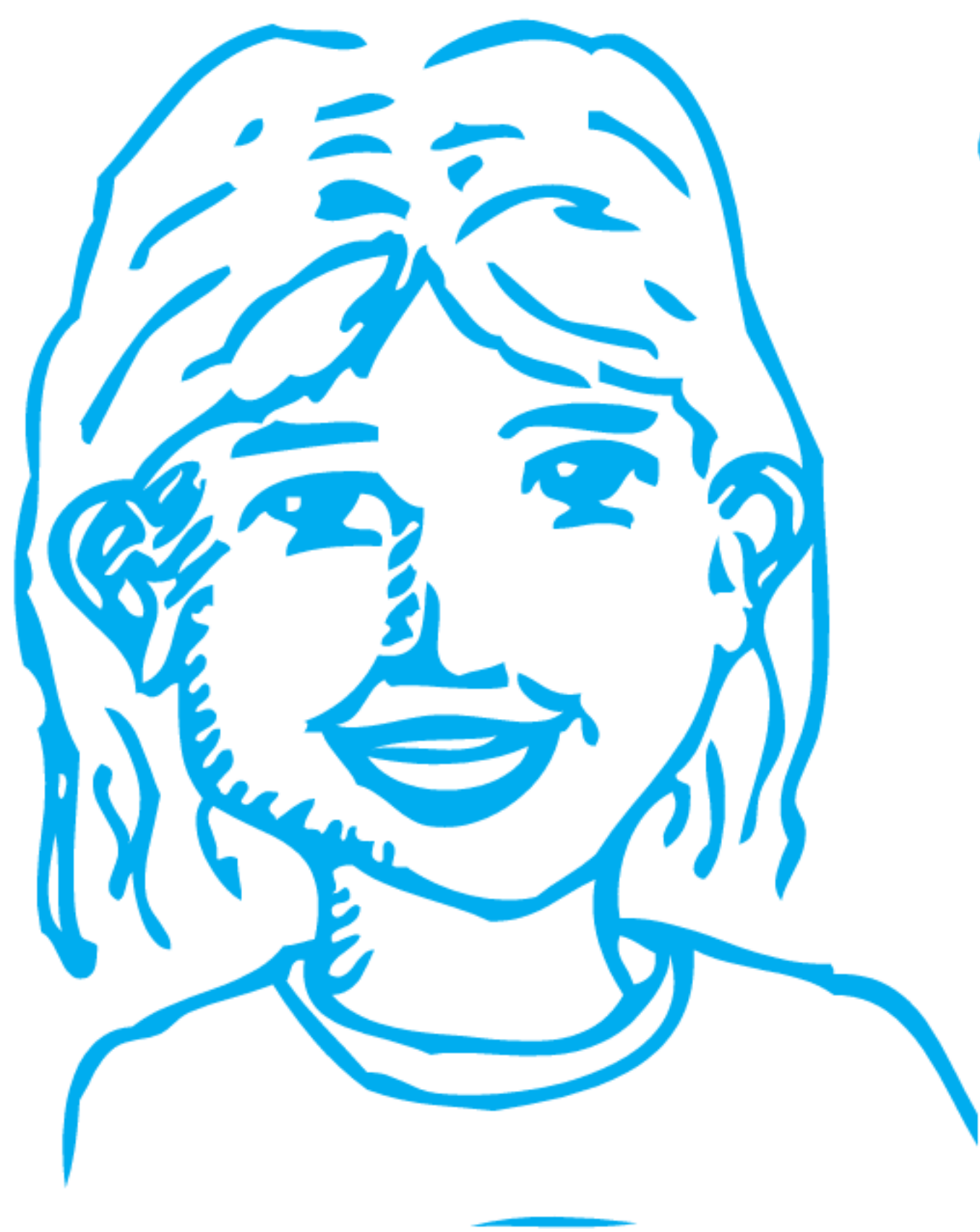
Những điều bạn có thể nói và những câu hỏi bạn có thể đặt ra khi bạn muốn tư duy rõ ràng:

- Để tôi trình bày cho bạn biết ý tôi là gì. Hãy để tôi đưa ra một ví dụ.
- Bạn có thể nói cho tôi biết ý bạn là gì không?
- Bạn có thể nói theo cách khác được không?
- Tôi hơi rối một chút. Bạn có thể giải thích bạn muốn điều gì không?
- Để tôi nói bạn nghe tôi nghĩ gì về điều bạn nói. Cho tôi biết nếu tôi đúng.

Tư duy đúng đắn

(Hãy chắc là nó đúng.)

Khi chúng ta nói điều gì đúng với sự thật thì đó là chúng ta đang tư duy đúng đắn.

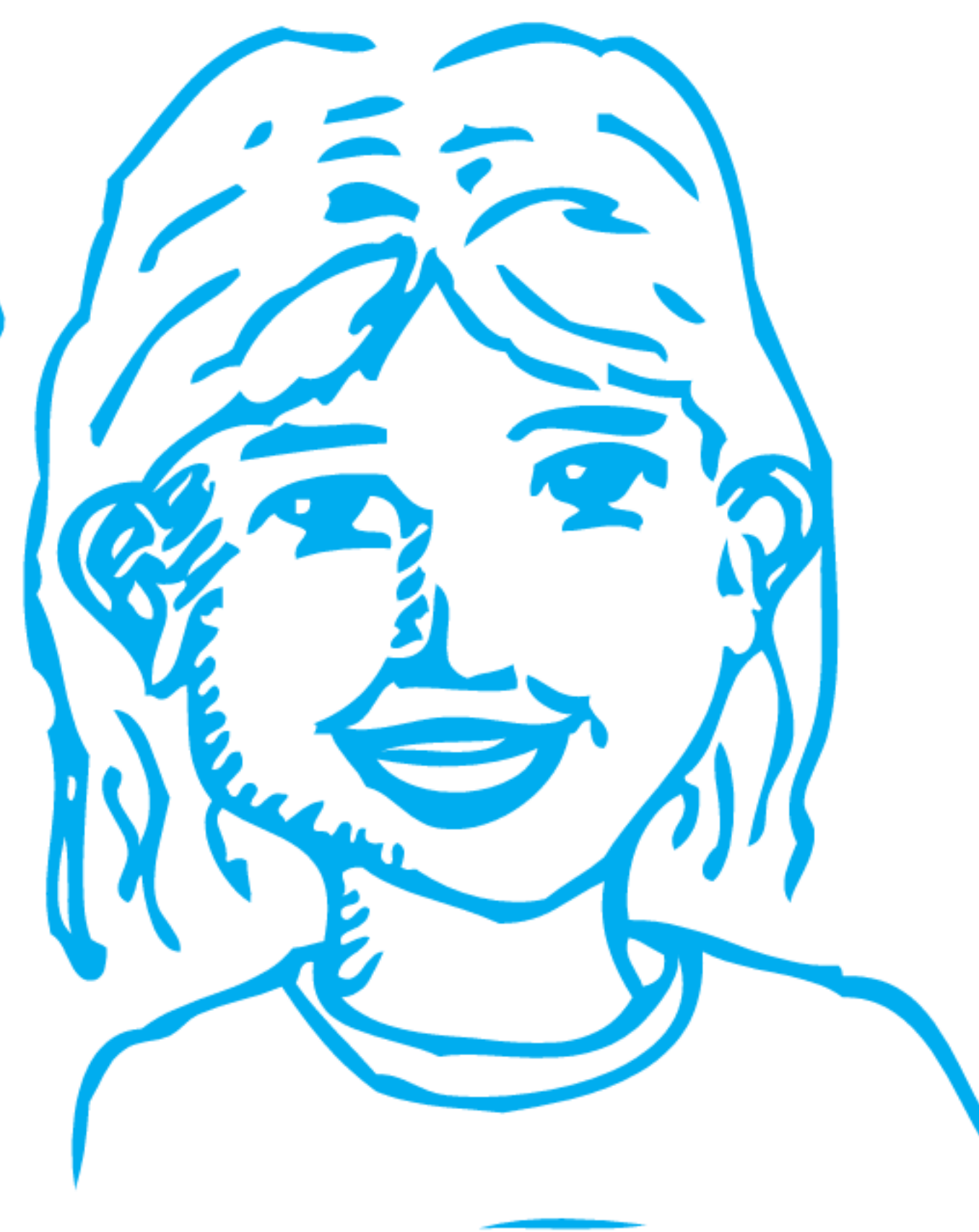
Khi chúng ta không chắc liệu điều gì đó là đúng hay không, chúng ta sẽ kiểm tra xem liệu nó là gì.

Những câu hỏi bạn có thể đặt ra để chắc rằng bạn đang tư duy đúng đắn:

- “Nếu điều này là thực sự đúng thì làm thế nào chúng ta biết điều đó?”
- “Làm thế nào chúng ta có thể kiểm tra được điều này?”
- “Làm sao chúng ta có thể kiểm tra ý tưởng này để biết liệu nó có đúng không?”
- “Làm sao bạn biết những gì bạn đang nói là đúng?”

Tư duy có liên quan

(Hãy chắc là bạn vẫn đang
theo đúng đường.)

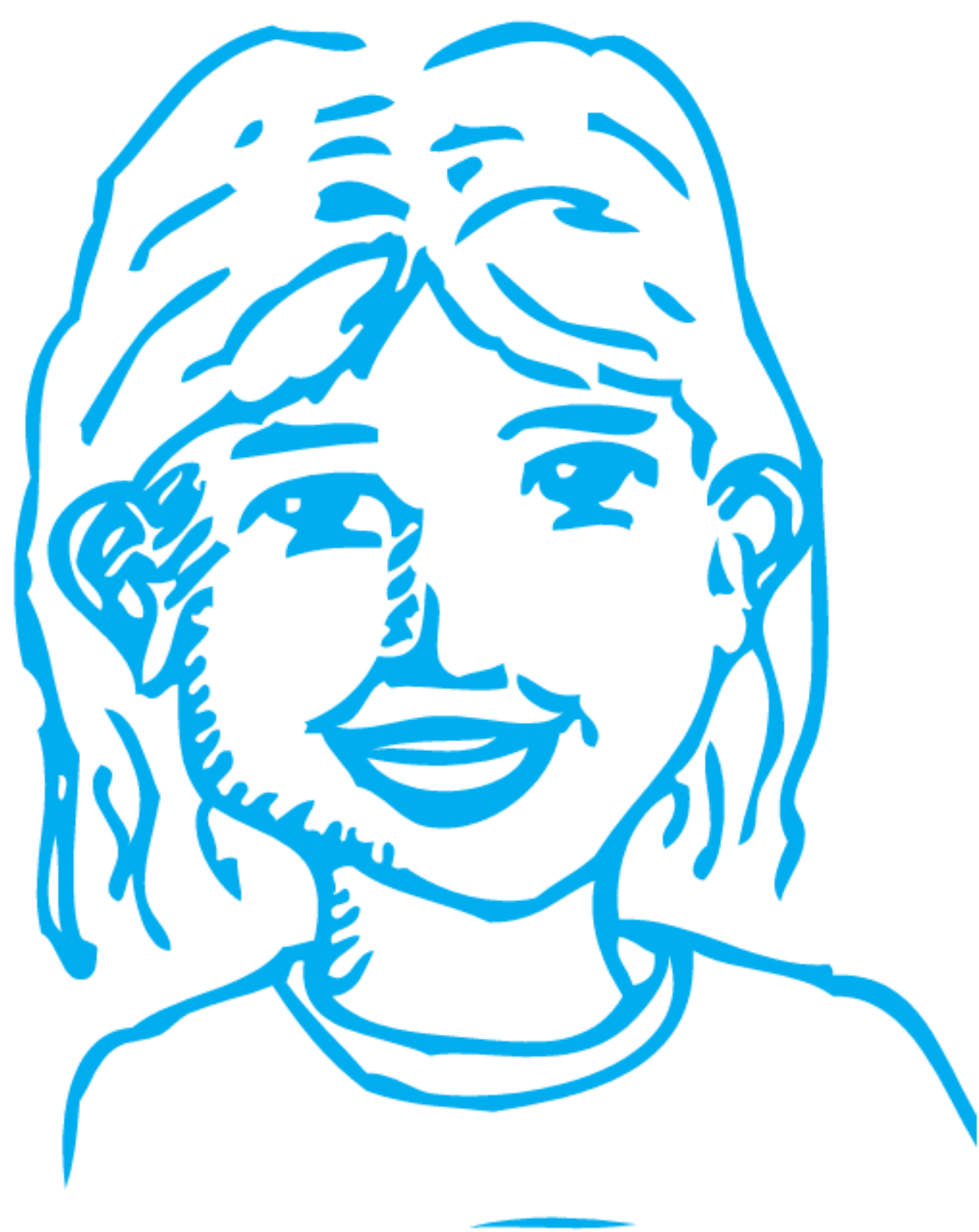

Bất cứ gì đều có liên quan khi nó
quan hệ trực tiếp đến:

- Vấn đề mà bạn đang cố giải quyết
- Câu hỏi mà bạn đang cố trả lời
- Bất cứ điều gì bạn đang nói đến hay đang viết về.

Những câu hỏi mà bạn có thể đặt ra khi bạn không
chắc liệu điều gì đó có liên quan hay không:

- Những gì bạn nói liên quan như thế nào đến vấn đề này?
- Thông tin này liên quan ra làm sao với câu hỏi chúng ta đang hỏi?
- Điều gì sẽ giúp chúng ta giải quyết vấn đề này?
- Điều bạn nói liên quan thế nào đến những gì chúng ta đang nói?

Tư duy lô gic

(Hãy chắc mọi thứ
ăn khớp với nhau.)

Tư duy có tính lô gic khi mọi thứ ăn khớp với nhau.

Bạn có thể đặt ra những câu hỏi này khi bạn không chắc liệu điều gì đó có lô gic không:

- Điều này không có nghĩa đối với tôi. Bạn có thể chỉ cho tôi thấy nó hoàn toàn ăn khớp với nhau ra sao chứ?
- Các câu trong đoạn này dường như không gắn kết với nhau. Tôi có thể viết lại nó như thế nào để tất cả các câu gắn kết hơn?
- Những gì bạn đang nói nghe không lô gic. Làm thế nào bạn đi đến các kết luận của mình? Giải thích tại sao điều này lại có nghĩa với bạn?

Tư duy công bằng

(Hãy chắc rằng bạn xem xét đến những người khác.)

Khi chúng ta xem xét đến cảm giác của những người khác trước khi chúng ta làm điều gì đó, như vậy là chúng ta công bằng.

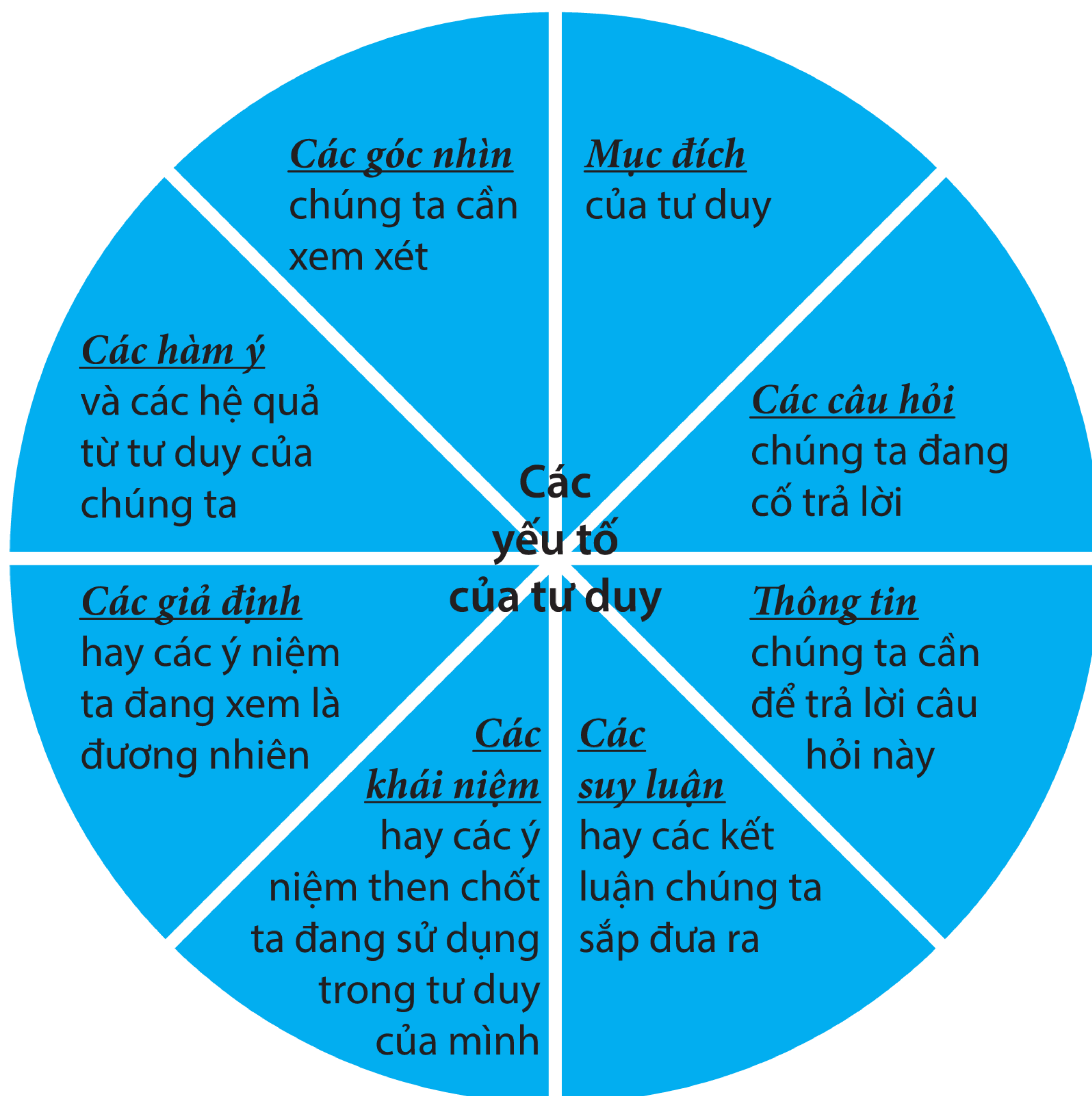
Bạn có thể đặt ra các câu hỏi này khi bạn không chắc liệu bạn, hay ai đó khác, có công bằng không:

- Lúc này tôi có đang ích kỷ không?
- Bây giờ cô ấy hay anh ấy có đang ích kỷ không?
- Tôi có đang xem xét suy nghĩ của những người khác không?
- Tôi có đang xem xét đến những cảm xúc của người khác?
- Tôi có đưa cho anh ấy điều anh ấy xứng đáng có?

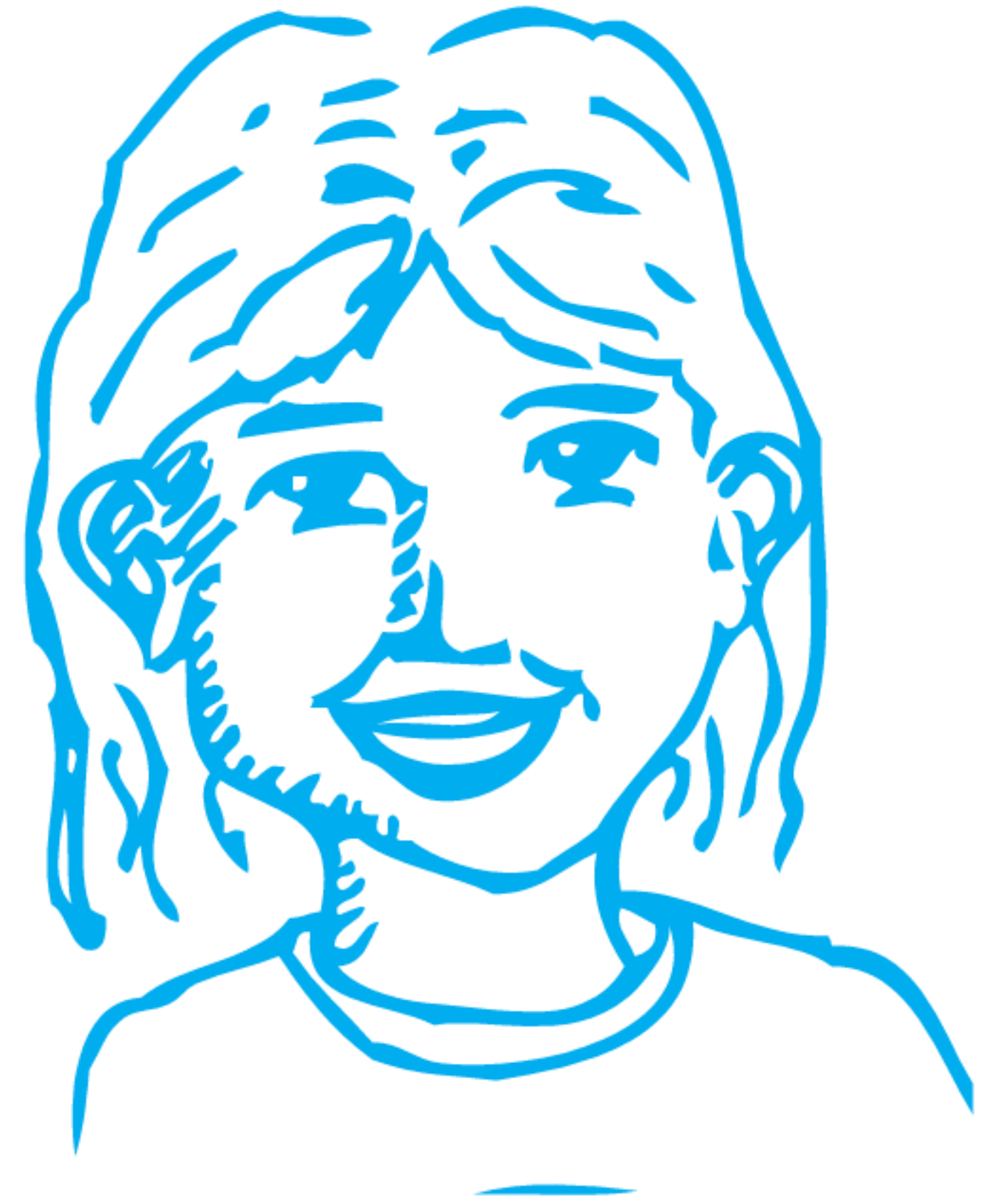

Chúng ta chia tư duy của chúng ta thành các phần để tìm ra những vấn đề trong tư duy của mình - và giải quyết chúng.

Đây là các yếu tố:

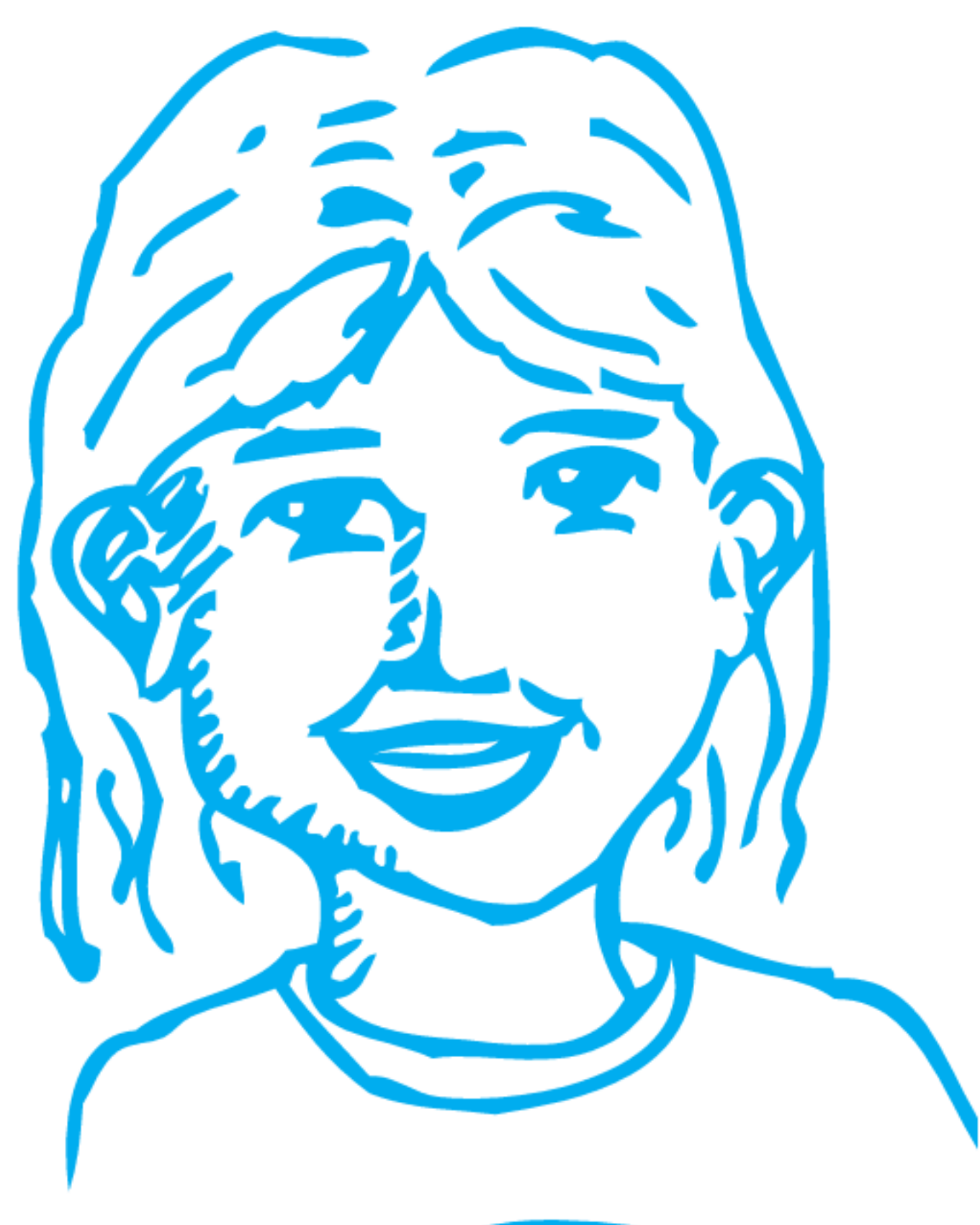
Tư duy về mục đích

Mục đích của bạn là mục tiêu, hay những gì bạn đang cố khiến nó xảy ra.

Các câu hỏi bạn có thể đặt ra để hướng đến mục đích:

- Bạn có mục đích gì trong những việc bạn đang làm?
- Tôi có mục đích gì trong những việc tôi đang làm?
- Mục đích của chúng ta là gì?
- Mục đích của phần việc này là gì?
- Mục đích của nhân vật chính trong câu chuyện này là gì?
- Mục đích của giáo viên của tôi là gì?
- Mục đích của chị tôi là gì?
- Mục đích của anh tôi là gì?
- Có gì là sai trái trong mục đích của tôi không?

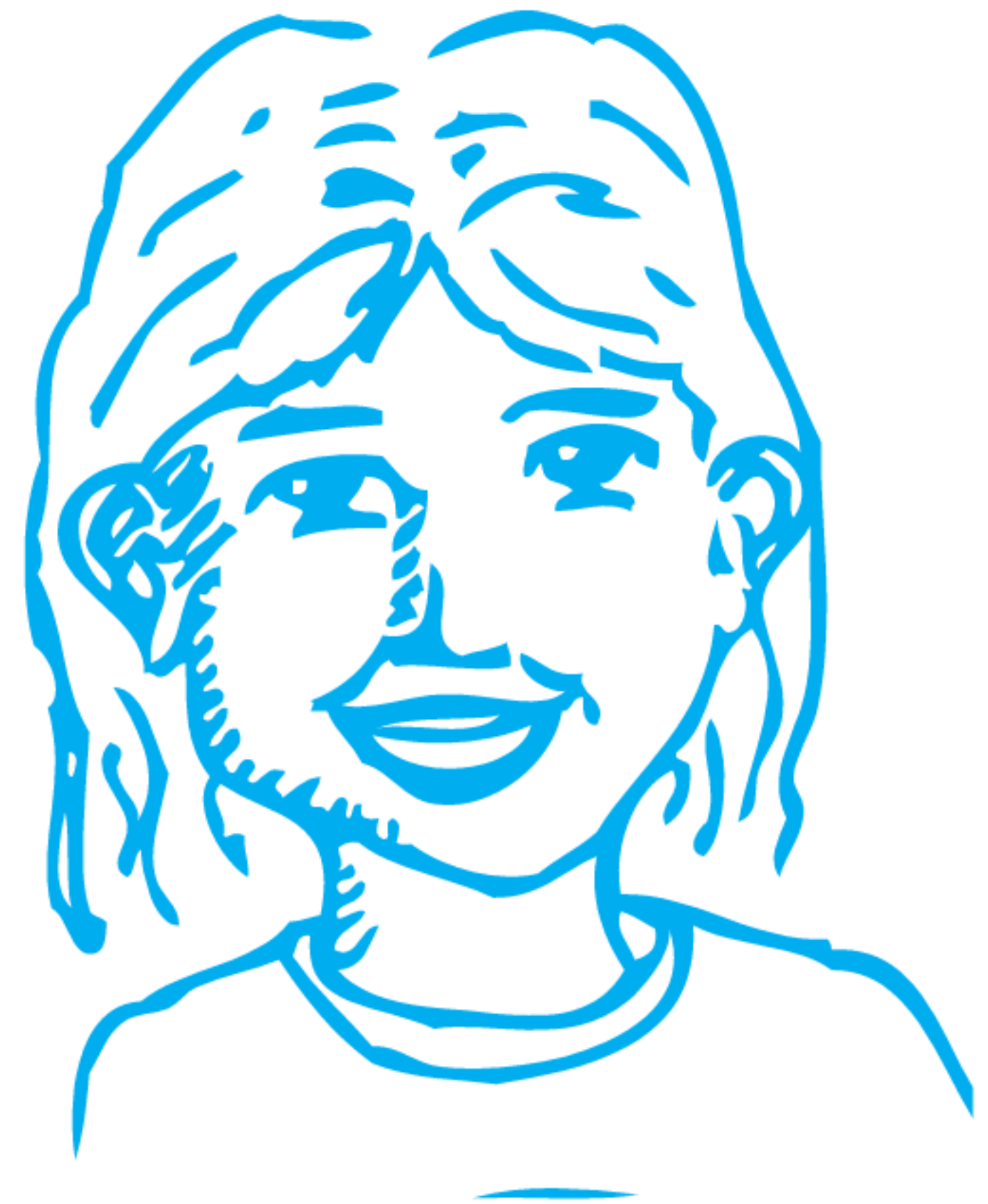
Phát biểu câu hỏi

Câu hỏi đặt ra vấn đề và hướng
đạo tư duy của ta.

Những câu hỏi bạn có thể đặt ra:

- Tôi đang cố gắng trả lời câu hỏi nào?
- Chúng ta đang cố gắng trả lời câu hỏi nào trong hoạt động này?
- Câu hỏi của tôi có rõ không?
- Tôi có nên đặt câu hỏi khác không?
- Câu hỏi bạn đang đặt ra cho tôi là gì?

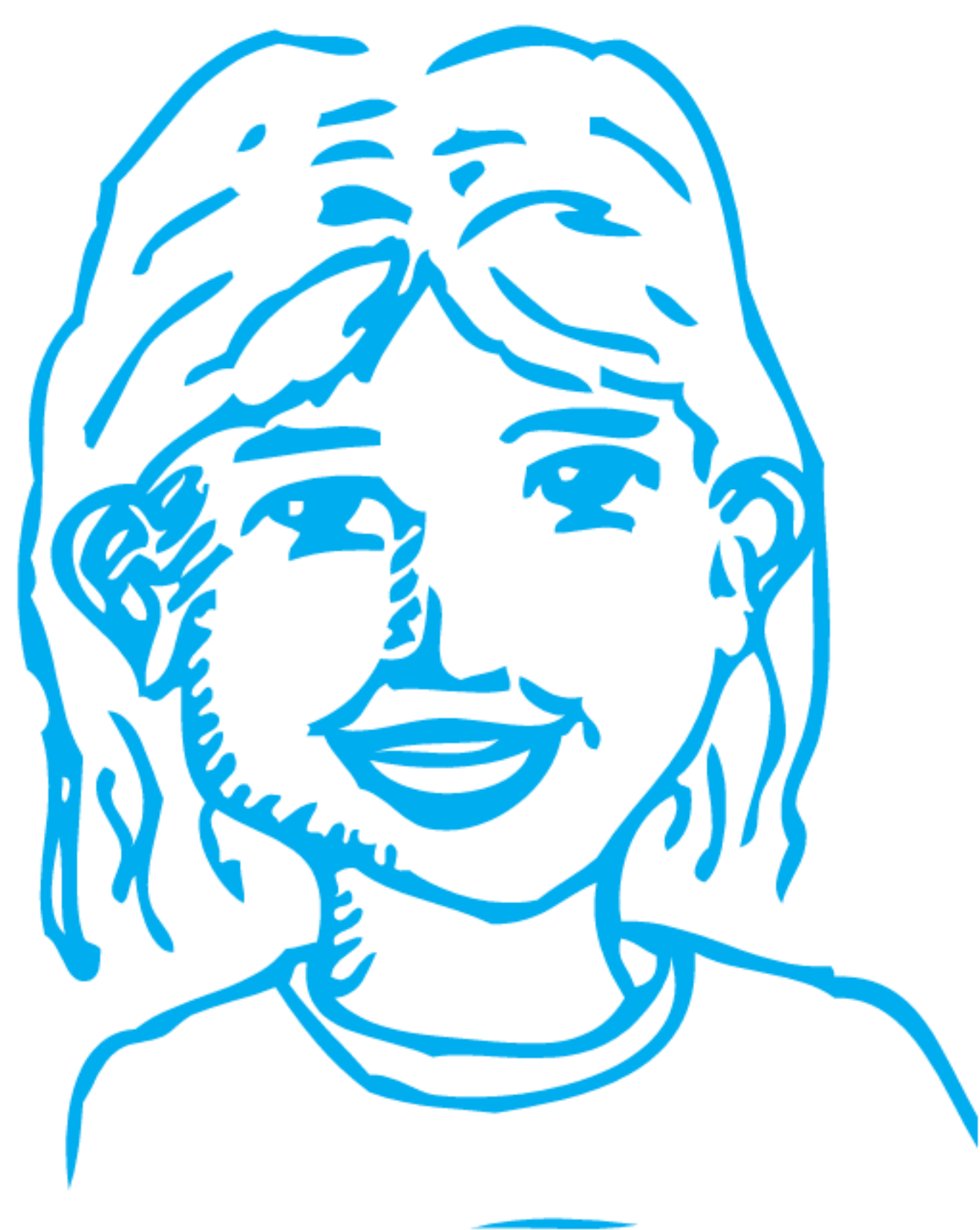
Thu thập thông tin

Thông tin là những sự kiện, dữ kiện hay các kinh nghiệm mà bạn dùng để tìm ra điều gì đó.

Các câu hỏi bạn có thể đặt ra về thông tin:

- Tôi cần thông tin gì để trả lời câu hỏi này?
- Tôi có cần thu thập thêm thông tin không?
- Thông tin này có liên quan đến mục đích của tôi không?
- Thông tin của tôi có chính xác không?

**Hãy theo dõi
các suy luận
của bạn**

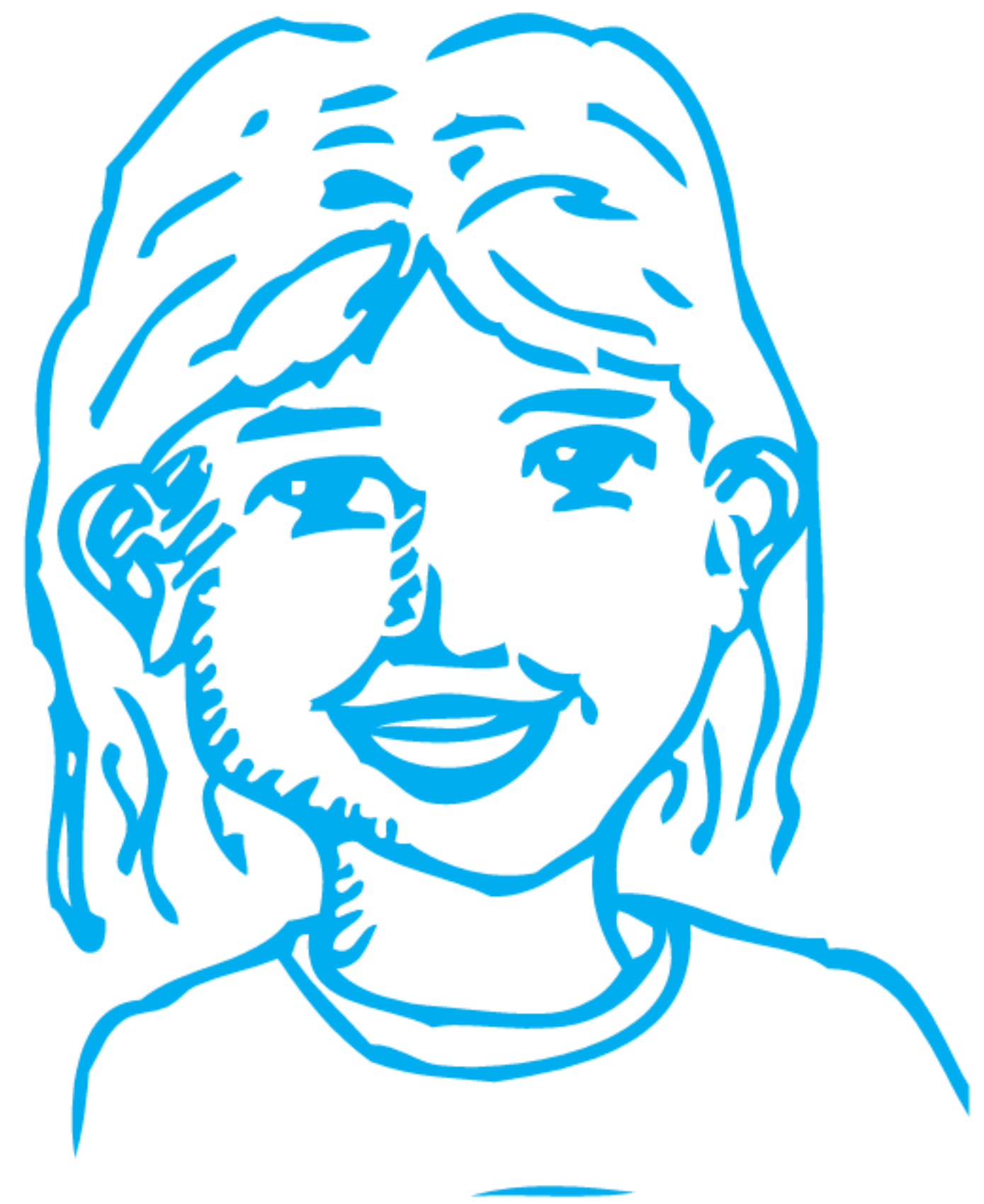
Các suy luận là các kết luận bạn sẽ rút ra. Đó chính là những gì mà đầu óc ta thực hiện để tìm ra điều gì đó.

Các câu hỏi bạn có thể đặt ra để kiểm tra các suy luận của bạn:

- Tôi đang đi đến những kết luận nào?
- Tôi có cần xem xét những kết luận nào khác không?
- Suy luận của tôi có lô gic?
- Suy luận của người khác có lô gic?

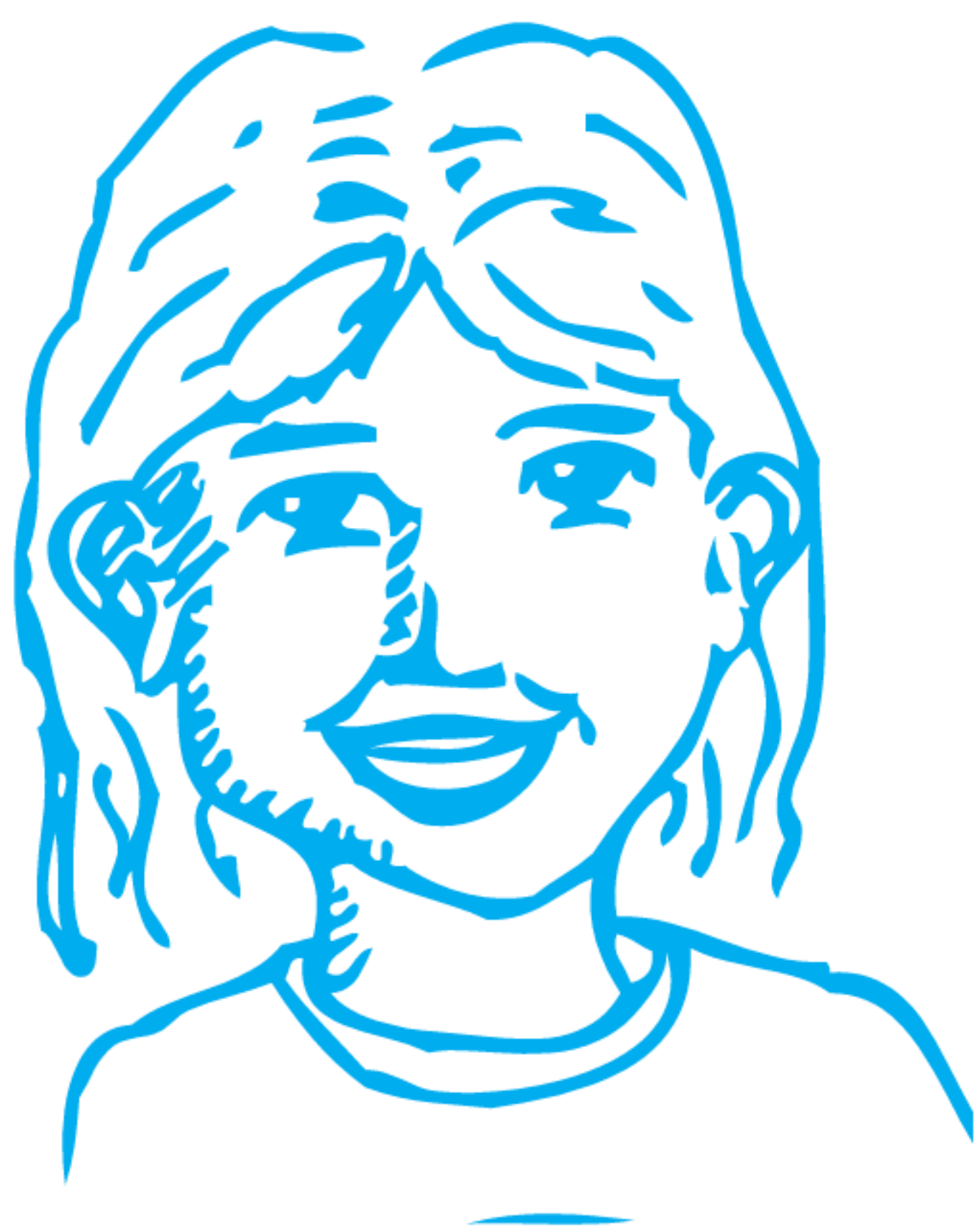
Kiểm tra các giả định của bạn

Các giả định là các niềm tin mà bạn xem là đương nhiên. Thông thường bạn không đặt câu hỏi về chúng, nhưng bạn nên làm vậy.

Các câu hỏi mà bạn có thể đặt ra về các giả định:

- Tôi đang xem điều gì là đương nhiên?
- Tôi có đang giả định điều gì đó mà tôi không nên không?
- Giả định nào đang dẫn tôi đến kết luận này?
- Giả định của người khác là gì?
- Mẹ của tôi giả định gì về các bạn của tôi?
- Bạn có đang giả định là các cậu nhóc luôn mạnh hơn các cô bé?

Làm rõ các khái niệm của bạn

Các khái niệm là các ý niệm bạn đang sử dụng trong tư duy để hiểu điều gì đang diễn ra.

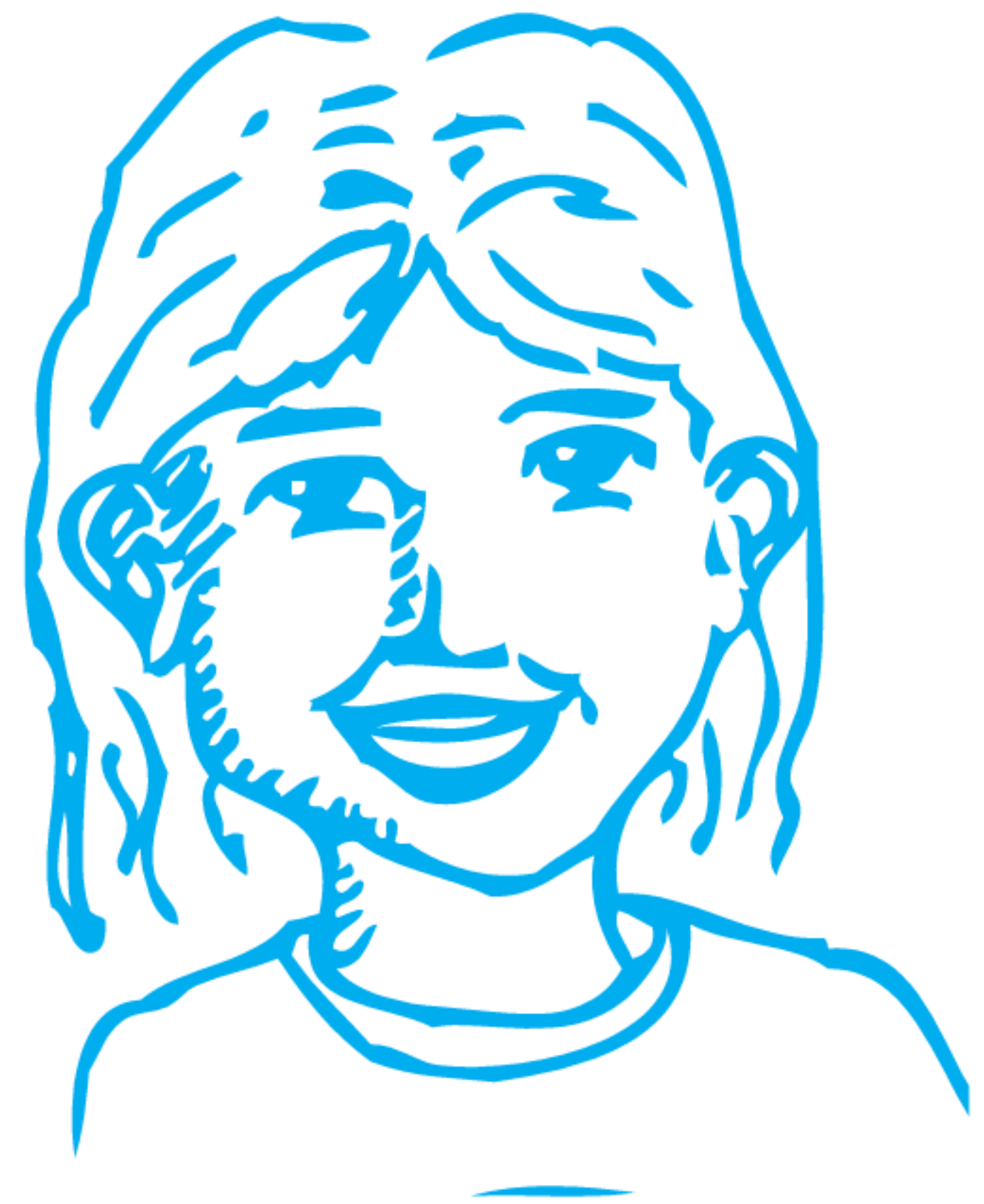
Các câu hỏi bạn có thể đặt ra để làm rõ các khái niệm:

- Ý tưởng chính trong câu chuyện này là gì?
- Ý tưởng nào đến với đầu óc tôi khi tôi nghe chữ_____?
- Nhân vật chính sử dụng ý tưởng gì trong tư duy của anh ấy hay chị ấy? Có vấn đề gì với ý tưởng đó không?
- Tôi đang sử dụng ý tưởng nào trong tư duy? Ý tưởng này có gây ra vấn đề cho tôi hay những người khác không?
- Tôi nghĩ đây là một ý tưởng tốt nhưng bạn có thể giải thích nó rõ hơn chút không?

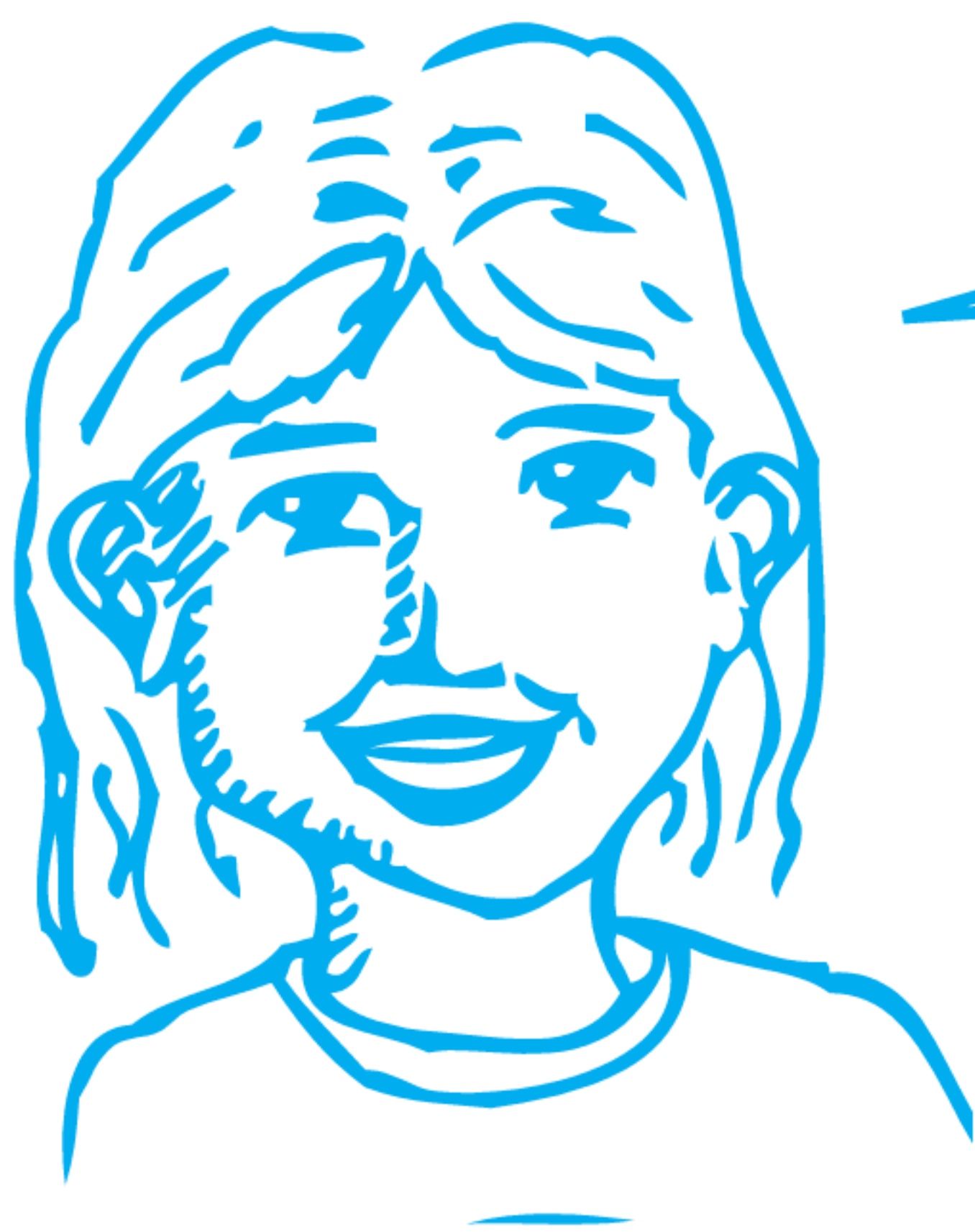
Hiểu góc nhìn của bạn

Góc nhìn là những gì bạn đang nhìn vào và cách mà bạn nhìn nó.

Các câu hỏi bạn có thể đặt ra về góc nhìn:

- Tôi đang nhìn tình huống này như thế nào?
- Tôi đang nhìn cái gì? Và tôi đang nhìn như thế nào?
- Có cách hợp lý nào khác nữa để nhìn tình huống này? Hay quan điểm của tôi là quan điểm duy nhất hợp lý?
- Tôi có xem các cô bé là yếu đuối?
- Tôi có xem các cậu bé là cứng đầu?

Tư duy thấu suốt các hàm ý/ các hệ quả

Những hàm ý là những tuyên bố hay những chân lý nảy sinh một cách lô gic từ các tuyên bố và chân lý khác. Các hàm ý nảy sinh từ các tư tưởng. Các hệ quả nảy sinh từ các hành động.

Các câu hỏi bạn có thể đặt ra về các hàm ý:

- Nếu tôi quyết định làm “X” thì điều gì có thể xảy ra?
- Nếu tôi quyết định không làm “X” thì điều gì có thể xảy ra?
- Khi nhân vật chính trong câu chuyện này đưa ra một quyết định quan trọng, kết quả nào xảy ra? Các hệ quả là gì?
- Các hệ quả có thể có của việc bạn phóng xe đạp xuống đồi quá nhanh.
- Các hệ quả của việc đung vào cái xoong nóng trên bếp?

Tôi làm việc dựa vào tư duy của tôi mỗi ngày bởi tôi muốn vun trồng các đặc trưng trí tuệ. Các đặc trưng trí tuệ là gì? Hãy nghĩ về riêng từng chữ một. Trí tuệ nghĩa là rèn luyện chăm chỉ trí óc để tư duy và học tốt. Các đặc trưng là các phẩm chất tốt mà một người có. Vậy nên khi chúng ta có các đặc trưng trí tuệ, chúng ta có *các phẩm chất của trí óc giúp chúng ta tư duy và học tốt.*

Tôi làm việc chăm chỉ để phát triển các đặc trưng trí tuệ trong trí óc. Tôi đã giải thích một số chúng theo cách nói riêng của tôi:

Sự chính trực trí tuệ

Tôi cố gắng là kiểu người mà tôi mong đợi ở những người khác. Bởi tôi mong đợi những người khác tôn trọng tôi, như tôi tôn trọng họ. Bởi tôi mong đợi họ xem xét đến các cảm xúc của tôi, như tôi xem xét các cảm xúc của họ. Bởi tôi mong đợi những người khác không khiếm nhã, như tôi không khiếm nhã với họ.

Sự độc lập trí tuệ

Tôi cố gắng tự mình tư duy, tự tìm ra điều gì đó cho chính mình. Sẽ rất tốt nếu lắng nghe những người khác để khám phá ra điều họ đang suy nghĩ, nhưng tôi phải luôn luôn tự mình tư duy để quyết định tin vào ai và tin vào điều gì.

Bền bỉ trí tuệ

Bám chặt vào vấn đề thì luôn tốt hơn là bỏ cuộc. Khi tâm trí tôi nói rằng tôi không thể học được gì nữa đâu, tôi sẽ nói với tâm trí tôi rằng tôi có thể. Khi đọc không vào, tôi kiên trì đến khi tôi có thể đọc tốt hơn. Khi viết không ra, tôi tiếp tục cố gắng đến mức tôi viết tốt hơn. Tôi không sợ công việc đầu óc căng thẳng.

Cảm thông trí tuệ

Tôi cố gắng để hiểu những người khác nghĩ gì. Bất kỳ khi nào tôi bất đồng với người khác tôi đều cố nhìn mọi sự theo cách của họ. Sau đó tôi thường phát hiện ra rằng có một số điều tôi đúng và một số điều thì họ đúng.

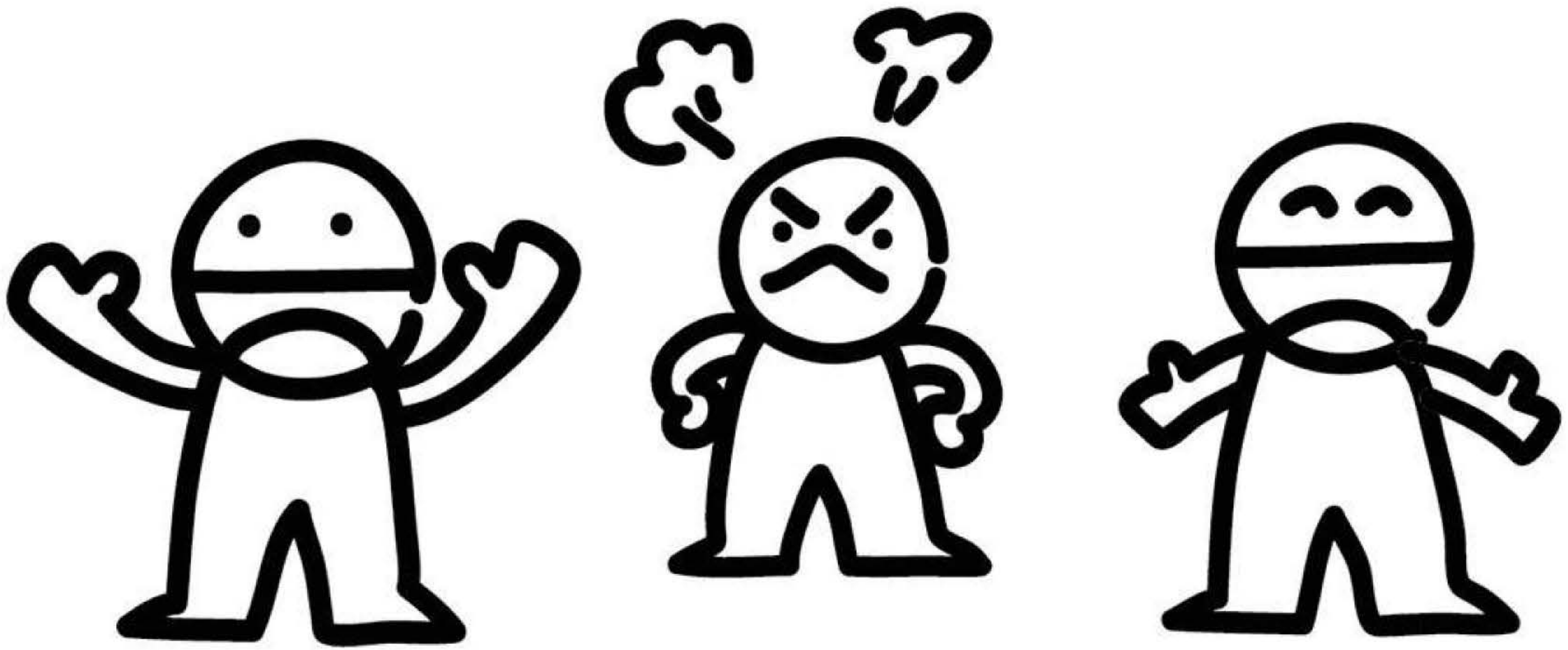
Khiêm tốn trí tuệ

Tôi không biết mọi điều. Có nhiều điều tôi không biết. Tôi không nên nói mọi việc là đúng khi tôi không thực sự biết chúng là gì. Có rất nhiều điều tôi tư duy có thể

không đúng. Cũng không ít những điều mà những người khác nói cho tôi biết có thể không đúng. Một số điều tôi đọc hay xem trên ti-vi có thể không đúng. Tôi luôn cố gắng đặt câu hỏi “Sao bạn biết điều đó? Sao tôi biết điều đó?”.

Can đảm trí tuệ

Tôi nên sẵn sàng nói ra những gì tôi nghĩ là đúng, cho dù bạn bè tôi hay những đứa trẻ mà tôi ở cùng có thể không thích. Tôi nên lịch sự, nhưng tôi không nên e ngại bất đồng.

Quĩ Tư duy Phản biện tìm cách thúc đẩy sự thay đổi bản chất trong giáo dục và xã hội qua việc vun trồng tư duy phản biện công bằng, tư duy hướng đến đồng cảm, khiêm tốn, bền bỉ, chính trực và chịu trách nhiệm trí tuệ. Một môi trường giàu trí tuệ chỉ có thể đạt được bằng tư duy phản biện ở ngay nền tảng của giáo dục. Tại sao vậy? Vì chỉ khi học sinh-sinh viên học để tư duy thông qua nội dung mà họ đang học một cách sâu sắc và thực chất thì họ mới có thể áp dụng những gì đã học vào trong cuộc sống của mình. Hơn nữa, trong một thế giới của sự thay đổi nhanh chóng, phức tạp gia tăng và ngày càng phụ thuộc lẫn nhau, tư duy phản biện ngày nay là một điều kiện cần cho việc sống trong nền kinh tế - xã hội. Quý độc giả có thể liên lạc với chúng tôi để có thêm thông tin về các cuốn trong loạt sách này.

Tiến sĩ Linda Elder là một nhà tâm lý học giáo dục đang dạy tâm lý học và tư duy phản biện ở đại học. Bà là Chủ tịch Quĩ Tư duy Phản biện (Foundation for Critical Thinking) và là Giám đốc Điều hành của Trung tâm Tư duy Phản biện. Tiến sĩ Elder đặc biệt quan tâm đến mối quan hệ giữa tư tưởng và cảm xúc, nhận thức và tình cảm. Bà đã phát triển một lý thuyết độc đáo về các giai đoạn phát triển của tư duy phản biện. Bà là đồng tác giả của 4 quyển sách về tư duy phản biện, cũng như 24 quyển sách cẩm nang tư duy. Bà còn là một nhà thuyết trình năng động, nhiều kinh nghiệm trong các buổi hội thảo về tư duy phản biện.

ISBN: 978-604-58-5663-5

9 786045 856635

Giá: **18.000** đồng

www.sachweb.vn